

**Regulatorna agencija
za elektronske komunikacije
i poštanske usluge (RATEL)**

Palmotićevo 2
11000 Beograd

Predmet: Prilog SBB-a javnoj raspravi u pogledu Nacrta Pravilnika o načinu i uslovima zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava i nepokretnosti, stepenu raspoloživosti slobodnog prostora i osnovnim elementima ugovora o zajedničkom korišćenju

14.03.2023. godine

I UVOD

Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže (u daljem tekstu: SBB) se zahvaljuje Regulatornoj agenciji za elektronske komunikacije i poštanske usluge (RATEL) na prilici da uputi svoje predloge na Nacrt Pravilnika o načinu i uslovima zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava i nepokretnosti, stepenu raspoloživosti slobodnog prostora i osnovnim elementima ugovora o zajedničkom korišćenju (u daljem tekstu: Nacrt Pravilnika).

SBB je operator koji preko 20 godina pruža javne fiksne telekomunikacione usluge u Republici Srbiji (usluge distribucije medijskih sadržaja, pristupa internetu, kao i usluge fiksne telefonije). SBB posluje u okviru United Grupe, koja je među vodećim grupacijama u oblasti pružanja telekomunikacionih i medijskih usluga u regionu Jugoistočne Evrope. U okviru UG tako posluju i telekomunikacione kompanije koje u svom portfoliju nude i mobilne i fiksne usluge, poput operatora Telemach u Sloveniji i Hrvatskoj, operatora Vivacom u Bugarskoj, te operatora Nova u Grčkoj ili samo fiksne, poput operatora Telemach u BIH i Crnoj Gori.

Samim tim, putem razmene iskustava u okviru kompanija koje čine grupaciju svesni smo razvoja regulacije na tim tržištima, pa i one koja se tiče instituta zajedničkog korišćenja u međusobnim odnosima između operatora i operatora sa trećim licima koja poseduju infrastrukturu koju nije moguće jednostavno replicirati. Takođe, određene države su i pre usvajanja Evropskog kodeksa elektronskih komunikacija¹ (u daljem tekstu: EK), razvile bogatu praksu u načinu kako se uspostavlja fer i izbalansiran okvir za racionalno iskorišćavanje infrastrukture.

¹ Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code.

Ovde želimo da istaknemo da Republika Srbija još uvek u svoje zakonodavstvo nije implementirala Direktivu EU 2014/61 o merama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (*Broadband Cost Reduction Directive - BCRD²*), koja u brojnim segmentima olakšava pristup infrastrukturi za operatore koji traže pristup, a na čije se iskustvo naslanja EK. Kako je usvajanjem Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS“ broj 35/23, u daljem tekstu: ZEK) trebalo da se u sprsko zakonodavstvo implementira EK, RATEL bi u formulisanju podzakonskih propisa morao da uzme u obzir Direktivu 2014/61, kao i praksu u njenoj primeni.

Takođe, regulacija koja se tiče zajedničkog korišćenja, koja u ovoj formi faktički predstavlja uvođenje nekog vida simetrične regulacije u odnosima između operatora, ne bi trebalo da se posmatra van konteksta drugih vidova regulacije (*ex ante*), jer je krajnji cilj obe vrste regulative uklanjanje barijera, podsticanje konkurencije, efikasno korišćenje (postojeće) infrastrukture, te omogućavanje alternative krajnjim korisnicima u maloprodaji.

Kao što je RATEL-u poznato, SBB je svoju mrežu decenijama unazad razvijao preko proširenja sopstvene infrastrukture (izgradnjom i akvizicijama), u velikom broju gradova u Srbiji. Ipak, izgradnja infrastrukture nije najoptimalnije rešenje u svim sredinama, posebno imajući u vidu visoke nenadoknadive troškove, dugotrajne regulatorne procedure i operativne poteškoće sa građevinskim radovima, te za dalje širenje mreže radi pružanja usluga krajnjim korisnicima. Konstantno upozoravamo i regulatora i nadležno ministarstvo, kao i druge relevantne aktere na svakodnevne opstrukcije i sprečavanje SBB-a da ponudi svoje usluge, jer se SBB-u ne dozvoljava da širi svoju mrežu (pre svega zbog nerazumevanje lokalnih samouprava i javnih komunalnih preduzeća pojedinih gradova, kao što su Bečej, Bor, Smederevo i drugi). Poznati su Vam i problemi u pogledu upornog odbijanja operatora u državnom vlasništvu - Telekom Srbije (koji je i operator sa značajnom tržišnom snagom), u vezi sa pristupom kablovskoj kanalizaciji alternativnim operatorima, ali i sa trećim licima koja nisu operatori a poseduju infrastrukturu koja je podobna za korišćenje od strane telekomunikacionih operatora.

U brojnim lokalnim sredinama, alternativni operatori su jedino putem kablovske kanalizacije mogli da pristupe krajnjim korisnicima, delimično zbog prirode terena, ali i zbog odluka lokalnih samouprava, koje često i bez opravdanja onemogućavaju širenje mreže. Međutim, i tu se SBB suočavao i suočava sa brojnim problemima, imajući u vidu ponašanje operatora sa ZTS Telekom Srbija u državnom vlasništvu koji, suprotno svojim regulatornim obavezama (koje su to duže od 10 godina) kontinuirano odbija da omogući pristup na nediskriminatornoj osnovi kablovskoj kanalizaciji. Poznato vam je da je od 379 zahteva za pristup kablovskoj kanalizaciji tokom 2020. i 2021. godine odbijeno više od 98% zahteva.

Pored toga, RATEL nije u potpunosti i adekvatno iskoristio ni mogućnosti instituta zajedničkog korišćenja iz člana 51 nekadašnjeg ZEK-a³ (videti rešenje povodom zahteva SBB u odnosu na

² Directive 2014/61/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on measures to reduce the cost of deploying high-speed electronic communications networks.

³ Službeni Glasnik RS, br. 44/10, 60/13- odluka US, 62/14 i 95/18-dr. zakon.

zajedničko korišćenje infrastrukture EPS-a)⁴. Ako se na to doda i potpuni izostanak prakse u primeni pravila BCRD, može se opravdano postaviti pitanje primene Nacrta pravilnika u obliku u kome je ponuđen na javnoj raspravi.

Ovaj Nacrt pravilnika, kao što smo istakli, bi trebalo da bude komplementaran *ex ante* regulativi i pravilima Direktive 2014/61, te nadogradnja u kontekstu primene instituta zajedničkog korišćenja – odnosno da adresira probleme iz dosadašnje prakse, a sve da bi se ispunili ciljevi i načela razvoja elektronskih komunikacija (pre svega u pogledu efikasnosti u razvijanju mreža elektronskih komunikacija i omogućavanje alternative krajnjim korisnicima u maloprodaji). Dakle, regulativa zajedničkog korišćenja svakako mora da se harmonizuje sa evropskim regulatornim okvirom, i trebalo bi da se u najvećoj mogućoj meri naslanja na uzore iz uporednih zemalja. Ipak, RATEL mora da uzme u obzir i kontekst u kojem rade alternativni operatori, odnosno da regulativu formuliše tako da alternativnim operatorima olakša, a ne oteža pristup, t.j. zajedničko korišćenje.

Sa relevantnim odredbama ZEK (član 55 ZEK), i ovim Nacrtom pravilnika, se zapravo preskače nekoliko stepenika u razvoju pravila pristupa i uvodi nova (komplikovanija) regulativa u oblasti telekomunikacija, a da brojni problemi koji se uočavaju u praksi u primeni drugih vidova regulative nisu rešeni.

Zato smatramo da je pre formulisanja Nacrta pravilnika bilo neophodno analizirati učinak prethodne regulative koja se tiče njihovih efekata u pogledu faktičkog ostvarivanja prava na pristup infrastrukturi koju nije lako replicirati (implementacije *ex ante* regulative u pogledu pristupa i praksa u primeni instituta zajedničkog korišćenja)⁵, kao i mapiranje stanja na terenu, da bi se prikupili podaci o stanju konkurencije i pravilno propisali uslovi za pristup prilagođeni domaćim prilikama. Takva analiza, zajedno sa EU dokumentima, poput odredaba EK, Direktive 2014/61, BEREC izveštaja o implementaciji Direktive 2014/61⁶, Nacrta Uredbe o *Gigabit* Infrastrukturi⁷, akata i drugih dokumenata iz drugih država (poput HAKOM Pravilnika o načinu i uvjetima pristupa, kolokacije i zajedničkog korišćenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, u daljem tekstu: HAKOM Pravilnik, koji je RATEL u najvećoj meri koristio kod formulisanja Nacrta pravilnika), itd., može da se dobije fer i učinkovita regulativa zajedničkog korišćenja.

Ako posmatramo skromne učinke prethodnog (srpskog) regulatornog okvira, ovako formulisana pravila mogu da pogoduju isključivo operatoru sa ZTS koji ne primenjuje ni svoje obaveze po *ex ante* regulativi i trećim licima – javnim entitetima koji poseduju infrastrukturu koja se ne može lako replicirati, koji su po svaku cenu u dosadašnjoj praksi gledali da izbegnu svoje obaveze po relevantnim odredbama prethodno važećeg ZEK (pre svega član 51-52 ZEK). Zato je neophodno postojeći Nacrt unaprediti, da bi ostvario svoju svrhu, odnosno da bi pospešio konkurenciju na tržištu elektronskih komunikacija.

⁴ Videti Rešenje RATEL-a broj 1-01-3491-8/19-25 od 04.10.2019. godine.

⁵ Pa i implementiranje BCRD u srpsko zakonodavstvo.

⁶ BEREC Report on Implementation of the Broadband Cost Reduction Directive

⁷ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on measures to reduce the cost of deploying gigabit electronic communications networks and repealing Directive 2014/61/EU (Gigabit Infrastructure Act).

Smatramo da je i za ovaj Nacrt pravilnika koji se zasniva na evropskoj regulativi koja pritom nije implementirana u srpsko zakonodavstvo (kao i za Nacrt pravilnika o uslovima pristupa do prve ili nakon prve razdelne tačke i načinu raspodele troškova) koji zapravo uvode potpuno novi koncept regulacije, ipak trebalo adekvatno mapirati stanje na terenu i napraviti adekvatne uporedne analize, a svakako je trebalo uključiti (alternativne) operatore koji su svojom praksom i iskustvom mogli da doprinesu da Nacrt pravilnika bude operativniji i primereniji našem tržištu. Ovo naročito ako uzmemo u obzir činjenicu da član 173 stav 3 ZEK-a propisuje rok od 18 meseci da se ovaj podzakonski akt donese, što znači da je krajnji rok da RATEL usvoji pravilnik 07.11.2024. godine.

Uprkos svemu, u zadatim okvirima, želimo da pružimo konstruktivni doprinos izradi Nacrta pravilnika kroz naše komentare, predloge i sugestije, sve u cilju da se dobije optimalni regulatorni okvir koji će postići adekvatni balans između različitih interesa i daljeg razvoja industrije. Istovremeno predlažemo da RATEL razmotri mogućnost da Nacrt pravilnika povuče iz dalje procedure i nastavi sa konsultacijama sa zainteresovanim stranama, uz mogućnost da organizuje i javne skupove gde bi detaljno predstavio svrhu nove regulative, predložena rešenja i pojasnio šta je osnov za formulisanje pojedinih pravila i objasnio kontekst primene nove regulative na domaćem tržištu. Ako ne, predlažemo da RATEL i nakon formalnog okončanja nastavi konsultacije za zainteresovanim stranama sve u cilju da se dobije operativniji podzakonski akt primenjiv u domaćim prilikama.

II NAČELNI KOMENTARI

2.1 *Pojedine odredbe favorizuju infrastrukturnog operatora*

RATEL brojne obaveze koje bi trebalo da budu na strani RATEL-a (kao *Single Information Point – SIP*) i infrastrukturnog operatora (koji jedini ima uvid u stanje svoje infrastrukture u pogledu njene dostupnosti) prevaljuje na operatora-korisnika (koji je u našim prilikama u potpunom mraku u pogledu informacija o dostupnoj infrastrukturi). To je naročito evidentno kod odredbi člana 10 Nacrta pravilnika koje predviđaju nametanje obaveze operatoru-korisniku da dostavi dokaze o tome da novu elektronsku komunikacionu mrežu i pripadajuća sredstva nije moguće izgraditi ili postaviti bez štetnih posledica po životnu sredinu, javnu bezbednost, realizaciju prostornih planova ili očuvanje kulturnih dobara, kao i da on sam da ponudu za zaključenje ugovora koja sadrži osnovne elemente ugovora o zajedničkom korišćenju, iako su mu podaci o konkretnoj infrastrukturi u potpunosti nepoznati.

Za prvu situaciju ćemo dati primeri – ako operator sa ZTS u državnom vlasništvu u većini mesta jedini ima kablovsku kanalizaciju, ili ako EPS jedini ima stubove koji služe za povezivanje gradova, za koju infrastrukturu je *prima facie* jasno da ne može jednostavno da se replicira, a svakako ne bez nesrazmernih troškova, zašto bi se operatoru-korisniku nametala obaveza da to dodatno dokazuje i tako mu se otežavao položaj. Takođe se postavlja pitanje na koji način bi operator-korisnik mogao da dostavi dokaze o štetnim posledica po životnu sredinu, javnu bezbednost, realizaciju prostornih planova ili očuvanje kulturnih dobara. Informacije koje bi služile kao dokaz, su u posedu institucija. Ako bi te institucije odgovarale po dinamici kako su to do sada radile, podaci se ne bi mogli pribaviti

u razumnom vremenskom roku, pa alternativni operator zapravo ne bi mogao da upražnjava svoje pravo na pristup, kolokaciju i zajedničko korišćenje. Dodatno je problematično što bi stepen dokazanosti određivao infrastrukturni operator, koji bi, čak i uz najbolju nameru (što kod nas nije slučaj) subjektivno razmatrao ovo pitanje, i dao bi mu se još jedan mehanizam da arbitrarno odbije operatora-korisnika. Želimo da verujemo da Regulator predloženim rešenjem nije imao ambiciju da se gradi nova kablovska kanalizacija ili stubovi, jer to, osim što je krajnje iracionalno, odudara u potpunosti od EU regulatornog okvira sa kojim bi trebalo da budemo usaglašeni.

Što se tiče druge situacije, potpuno je nelogično da operator-korisnik koji je korisnik usluge daje ponudu za zaključenje ugovora infrastrukturnom operatoru koji je pružalac usluge. Dakle, to bi bilo identično situaciji da u maloprodaji korisnik mobilnom operatoru uputi ponudu za voice uslugu, ili kad bi kupac prodavcu dao ponudu za kupoprodaju vozila. Dakle, operator-korisnik bi trebalo da uputi poziv, inicijativu za ponudu (u smislu Zakona o obligacionim odnosima – ZOO, poziv da se uputi ponuda), o čemu bi se pregovaralo, a nakon toga bi infrastrukturni operator dao svoju ponudu čijim bi eventualnim prihvatom došlo do zaključenja ugovora. Ovo tim pre što operator-korisnik, usled opstrukcija imalaca infrastrukture i neažurnosti registara koje vodi Regulator, ne zna apsolutno ništa o infrastrukturi koja je bi eventualno bila predmet zajedničkog korišćenja.

Temeljno opredeljenje Direktive 2014/61 je da se olakša pozicija operatora-korisnika, pa se većina obaveza zapravo nameće infrastrukturnom operatoru i/ili regulatoru/SIP, a ne operatoru-korisniku. Na odgovarajućim mestima u III poglavlju ćemo dati konkretne predloge za izmenu pojedinih članova kako bi se smanjio ovaj stepen favorizovanja infrastrukturnog operatora.

2.2 Dostupnost informacija

Dostupnost informacija o infrastrukturi koja je generalno podobna za zajedničko korišćenje radi pružanja usluga elektronskih komunikacije je jedno od najbitnijih prethodnih pitanja koje bi trebalo razrešiti da bi regulativa koja uređuje pristup uopšte imala smisla.

Relevantne odredbe Direktive 2014/61 propisuju obavezu omogućavanja pristupa „osnovnim informacijama o dostupnoj fizičkoj infrastrukturi na području postavljanja“, a koje minimalno treba da sadrže informacije o lokaciji i trasi, vrsti i trenutnom korišćenju infrastrukture i kontakt informacije⁸, s tim da tražilac pristupa navede oblast za koju traži informacije. Dostupnost tih informacija, kada se radi o bilo kom javnom telu, bi trebalo omogućiti putem „jedinственe informativne tačke“ (Single Information Point - SIP), „uz određena ograničenja kojim bi se omogućile bezbednost i integritet mreže, posebno mreže unutar kritične infrastrukture, ili kako bi se zaštitile legitimne operativne i poslovne tajne“⁹, a ako osnovne informacije nisu dostupne putem jedinственe informativne tačke trebalo bi obezbediti operatorima da informacije zahtevaju direktno pisanim zahtevom od infrastrukturnog

⁸ Direktiva 2014/61, Član 4 stav 1 tač. a)-c).

⁹ Direktiva 2014/61, Recital 20 i član 4 st. 2-4.

operatora¹⁰, sa kratkim rokovima. Direktiva 2014/61 omogućava i tražiocima zahteva da im operatori koji poseduju odgovarajuću infrastrukturu omoguće i pregled te infrastrukture „na licu mesta“¹¹.

Shodno članu 56 ZEK¹² RATEL je dužan da vodi ažurnu bazu podataka o vrsti, geografskoj lokaciji i raspoloživosti svih kapaciteta elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima kojima se uređuje oblast nacionalne infrastrukture geoprostornih podataka, metapodataka, interoperabilnost, mrežni servisi, pristup skupovima i servisima podataka. tačke. Ova baza je uspostavljena još po odredbama ranije važećeg Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS“, br.). Imajući to u vidu, RATEL je već sada uspostavljen kao svojevrsni SIP u odnosu na podatke, i to kako za telekomunikacione operatore, tako i za ostala lica koja poseduju infrastrukturu podobnu za zajedničko korišćenje.

SBB ovim putem posebno želi da podseti RATEL da mu je tokom prethodnih godina u nekoliko navrata skretao pažnju na značaj ažurnosti Baze podataka koja se tiče zajedničkog korišćenja, budući da operator-korisnik može jedino iz te Baze podataka da stekne uvid o raspoloživosti kapaciteta infrastrukturnog operatora.

Čak je i sam RATEL posredno uvideo problem neažurnosti baze i to pominje u svojim aktima: „*Takođe, prilikom provere telekomunikacione kanalizacije, **konstatovani su određeni nedostaci koji se odnose na popunu Baze podataka**, kao i na obeležavanje okana i kablova u telekomunikacionoj kanalizaciji operatora Telekom Srbija a.d.*“¹³ Takođe, u dopisima koje je RATEL upućivao ZTS operatoru, pitanje neažurnosti Baze podataka je dodatno elaborirano: „*Baza podataka o kapacitetima koji mogu da budu predmet zajedničkog korišćenja i pristupa nije ažurirana, odnosno u nekim slučajevima je i nepravilno popunjena*“¹⁴, kao i „*Telekom Srbija a.d. je u obavezi da nepravilnosti iz tačke 2 ovog dopisa otkloni u roku od 6 (šest) meseci na način kojim će ispuniti obaveze iz člana 6 Pravilnika o načinu prikupljanja i objavljivanja podataka o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji kapaciteta elektronske komunikacione mreže („Službeni glasnik RS“, br. 66/15)*“¹⁵

Osim Direktive 2014/61 i drugi relevantni dokumenti u okviru EU ukazuju na ključni značaj pristupa podacima koji se tiču infrastrukture za ostvarivanje prava na pristup.

Tako BEREC u jednom od svojih izveštaja navodi i sledeće: „*Grafičke i ažurne informacije o lokacijama gde se izvode radovi (cevi, šahtovi, stubovi itd.), do privatnih područja, tako da operatori mogu da usklade svoje zahteve. Ovakve informacije/baze podataka moraju da budu dostupne u realnom vremenu, odnosno kroz Extranet stranu*“¹⁶ i „*Ako informacije vezane za zauzetost cevi nisu dostupne,*

¹⁰ Direktiva 2014/61, Recital 22.

¹¹ Direktiva 2014/61, Recital 22, i član 4 stav 5.

¹² Ali i po prethodno važećem okviru – član 52 ranije važećeg ZEK-a.

¹³ Rešenje RATEL-a broj 1-01-3410-1/20-59 od 22.09.2021. godine, strana 34.

¹⁴ Dopis RATEL-a broj 1-01-3491-226/21 od 27.07.2021. godine, strana 1.

¹⁵ Dopis RATEL-a broj 1-01-3491-226/21-1 od 05.08.2021. godine, strana 2.

¹⁶ BEREC Report, Next Generation Access – Implementation Issues and Wholesale Products, Mart 2010, strana 45, dostupno na internet stranici BEREC, putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3rywsgu>, pristupljeno dana 18.04.2022. godine.

trebalo bi sprovesti anketu kako bi se kompilirale informacije i ažurirali zapisi vezani za infrastrukturu, a sve da bi se došlo do informacija o zauzetosti cevi, sa identifikacijom i karakterizacijom kabela ili kablova instaliranih u svakoj cevi ili pod-cevi“¹⁷.

Nije goreg ni pomenuti ni uporedne primere dobre prakse, u kojima se pravilno ocenjuje značaj ažurnih podataka i pristup tim podacima posmatra u kontekstu cilja do kojeg bi trebalo da dovedu (omogućavanje pristupa), a ne kao ispunjavanje forme.

Britanski regulator OFCOM na primer postavlja jasna očekivanja u odnosu na operatora sa ZTS kada se radi o dostupnosti podataka o raspoloživosti infrastrukture kroz ocenu kvaliteta baze podataka britanskog Openreach-a (povezanog lica BT), navodeći sledeće:

“Telekomunikacioni operatori sada imaju pristup pripadajućim podacima o infrastrukturi koji se tiču cevi, komora i stubova, akoji su dostupni planerima Openreach-a kroz njihovu bazu podataka Piper. Openreach takođe pruža procene kapaciteta za cevi iz podataka o kablovima.

*Naše mišljenje je da je to značajna prekretnica. **Telekomunikacioni operatori sada imaju pristup suštinski identičnim informacijama o cevima, komorama i stubovima, koje planeri Openreach-a koriste da planiraju optičku mrežu, značajno smanjujući rizik da telekomunikacioni operatori budu u nedostatku u odnosu na Openreach kada planiraju njihovu sopstvenu mrežu putem korišćenja fizičke infrastrukture Openreach-a**“¹⁸*

Takođe, BEREC-ov izveštaj iz 2019. godine nalazi da većina nacionalnih regulatora zahteva od zatečenog (incumbent) operatora da omogući pristup bazi podataka preko koje konkurenti mogu da dobiju informacije o lokaciji infrastrukture, određeni broj posmatranih zemalja obavezuje operatora sa ZTS da daje i informacije o zauzetosti infrastrukture. Takođe, čak 11 zemalja obavezuje operatora sa ZTS da obezbedi automatske sisteme za slanje veleprodajnih zahteva i odgovora (na primer web interfejs) za pristup cevima (Švajcarska, Španija, Francuska, Grčka, Mađarska, Italija, Letonija, Crna Gora, Norveška, Portugalija i Velika Britanija), odnosno za pristup komorama i šahtovima čak 10 (sve već pomenute osim Crne Gore)¹⁹.

Shodno članu 4.1 Direktive 2014/61, SIP bi trebalo da obezbedi minimalni set informacija koje se tiču lokacije i trase, vrste i sadašnjeg statusa korišćenja infrastrukture, a shodno članu 4.2 te minimalne informacije bi trebalo da daju sva javna tela koja poseduju infrastrukturu (uz pojedine izuzetke poput kritične infrastrukture). Ipak, brojne države idu i van ovog minimalnog skupa informacija i obezbeđuju dodatne podatke, što potvrđuje i izveštaj BEREC koji se bavi implementacijom Direktive 2014/61 i navodi primer Finske, koja, pored minimalnih informacija dostavlja i informacije o

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ OFCOM, Analiza WLA tržišta: Izjava – Deo 3 regulatorne obaveze koje se tiču pristupa fizičkoj infrastrukturi od 28.03.2018. godine (*Wholesale Local Access Market Review: Statement – Volume 3 Physical infrastructure access remedy of 28 March 2018*), paragraf 6.67 i 6.68, strana 192, dostupno na OFCOM internet stranici putem sledećeg linka: <https://bit.ly/37WLB4m>, pristupljeno dana 18.04.2022. godine.

¹⁹ Izveštaj BEREC-a o pristupu fizičkoj infrastrukturi u kontekstu analize tržišta od 13.06.2019. godine (BEREC Report on Access to physical infrastructure in the context of market analyses, 13 June 2019), strana 11.

aktivnosti podzemne mreže i Poljske, koja daje informacije o zauzeću infrastrukture ako je te informacije infrastrukturni operator dao dobrovoljno²⁰. Dodatno, važno je i na koji način su informacije dostupne korisnicima čime se takođe bavi pomenuti izveštaj.

Dakle, najbitniji preduslov za efikasno iskorišćavanje instituta zajedničkog korišćenja je u dostupnosti i ažurnosti Baze podataka koja je funkcionalna, odnosno omogućava da operator-korisnik sazna tačne informacije o statusu i zauzeću infrastrukture kako bi uopšte mogao da podnese zahtev.

Mimo baze podataka u smislu SIP-a po Direktivi 2014/61, infrastrukturni operator mora da se obaveže da će omogućiti pristup podacima (mimo onih dostupnih u SIP-u) i pregled na licu mesta, što bi ovaj Nacrt pravilnika takođe morao precizno da uredi sa sve kratkim rokovima za ostvarivanje tog prava. U okviru Poglavlja III, daćemo naše predloge za regulaciju i ovog segmenta.

2.3 Potreba propisivanja okvirne metodologije za izračunavanje troškova zajedničkog korišćenja

RATEL Nacrtom pravilnika, izbegava da se direktnije i konkretnije odredi u odnosu na način izračunavanja troškova zajedničkog korišćenja. Smatramo da bi se rizik arbitrarnog odbijanja infrastrukturnog operatora smanjio na prihvatljivu meru, ako bi takva metodologija bila usvojena i objavljena od strane RATEL-a. U krajnjoj liniji i interes RATEL-a je da se smanji potencijalni broj situacija u kojima bi ovo telo moralo da „arbitrira“ između infrastrukturnog operatora i operatora-korisnika. Imajući u vidu iskustvo u dosadašnjoj primeni *ex ante* regulacije, nameće se zaključak da su ova preciziranja itekako neophodna.

Ovde ćemo ponovo podsetiti da u prethodnom periodu čak se dešavalo da RATEL ne odredi naknadu za zajedničko korišćenje u slučaju nepostizanja dogovora operatora-korisnika i infrastrukturnog operatora, iako je bio u obavezi da to uradi po zakonu. Naime, uprkos izričitoj zakonskoj odredbi člana 51 stav 3 tadašnjeg ZEK.-a²¹ RATEL je propustio da utvrdi raspodelu troškova (u sporu koji se javio između EPS i SBB-a), uzimajući u obzir prethodna ulaganja, podsticanje daljih ulaganja i mogućnost povraćaja ulaganja po razumnoj stopi s obzirom na povezane rizike i zapravo zaključio da je nerazumna cena koju je nametnuo operator EPS ta koju bi SBB trebalo da plaća za zajedničko korišćenje infrastrukture²². Ako ni regulator nije hteo da se upušta u objektivnost naknade za zajedničko korišćenje, kako se može onda očekivati da infrastrukturni operator tu procenu uradi da zaista bude objektivna. Zbog toga, mislimo da je neophodno ovim pravilnikom uvesti način izračuna naknade, i makar okvirnu metodologiju kako se to čini. U protivnom, slični scenario zloupotrebe od strane infrastrukturnog operatora može da se dogodi i u budućnosti, odnosno da se načela i principi

²⁰ Izveštaj BEREC-a o implementaciji Direktive 2014/61 od 07.12.2017. godine (*BEREC Report Implementation of the Broadband Cost Reduction Directive*), strana 18.

²¹ "Ako ugovor iz stava 2. ovog člana ne bude zaključen u roku od 60 dana od dana podnošenja zahteva za zaključenje ugovora, Agencija je ovlašćena da, kada su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana, na zahtev zainteresovane strane ili po službenoj dužnosti, donese rešenje kojim se utvrđuje zajedničko korišćenje, uključujući i raspodelu troškova, uzimajući u obzir prethodna ulaganja, podsticanje daljih ulaganja i mogućnost povraćaja ulaganja po razumnoj stopi s obzirom na povezane rizike."

²² Rešenje RATEL-a broj 1-01-3491-8/19-25 od 04.10.2019. godine.

arbitrerno tumače na način da u efektu pogoduju isključivo jednoj strani (infrastrukturnom operatoru). Dodatno, *ad hoc* odlučivanje uvećava rizik da se u suštinski istim situacijama dobiju potpuno drugačiji ishodi što bi neminovno vodilo ka nejednakom tretmanu operatora.

Smatramo da bi RATEL, zbog problema u dosadašnjoj praksi, trebalo da deluje proaktivno i da odredi predloge modela raspodele troškova/određivanje cene, koji će služiti operatorima u komercijalnim pregovorima, tako da obuhvati različite mogućnosti na raspolaganju operatorima. Uvereni smo da bi takvo rešenje doprinelo tome da se broj potencijalnih sporova pred regulatorom u odnosu na cenu zajedničkog korišćenja svede na razumnu meru.

2.4. Nacrt Pravilnika ne uređuje obavezu omogućavanja kolokacije

Član 55 ZEK nosi naslov „zajedničko korišćenje i kolokacija“, tako da se ovaj institut podjednako odnosi na obe stvari. Predlažemo da se i pitanje kolokacije dodatno elaborira.

2.5. Nacrt Pravilnika predviđa da treće lice može biti vlasnik elektronskih komunikacionih mreža

Nacrtom pravilnika nije najjasnije šta se podrazumeva pod trećim licem kao vlasnikom mreže elektronskih komunikacija. U praksi postoje zgrade u kojima je investitor izgradio instalaciju u samoj zgradi, a operatori su obezbedili signal na sabirnoj tački, pa ne bi bilo jasno da li je u tim slučajevima vlasnik instalacije skupština stanara ili investitor. Slična situacija je u elektoro-energetskom sistemu, gde ne bi bilo jasno ko je vlasnik ormara u kome su brojlara i kablova do stana. U tom smislu neophodno je da RATEL pruži odgovarajuća pojašnjenja.

III KONKRETNI KOMENTARI

U nastavku ćemo dati konkretne predloge i komentare.

3.1. Predlažemo izmenu člana 1 Nacrta Pravilnika tako da glasi:

„Član 1

Ovim pravilnikom bliže se propisuje način i uslovi zajedničkog korišćenja i kolokacije u skladu sa odredbama člana 55 Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS“, broj 35/23).“

Obrazloženje: Član 55 stav 2 ZEK propisuje da Regulator bliže propisuje način i uslove zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava i nepokretnosti iz stava 1. ovog člana, stepen raspoloživosti slobodnog prostora i osnovne elemente ugovora o zajedničkom korišćenju. Smatramo da Nacrt pravilnika ne bi trebalo da se upušta u ono što je već regulisano zakonom. Uslovi koji se tiču toga da novu elektronsku komunikacionu mrežu i pripadajuća sredstva nije moguće izgraditi ili postaviti bez štetnih posledica po životnu sredinu, javnu bezbednost, realizaciju prostornih planova ili očuvanje kulturnih dobara, su uslovi koje mora da proceni regulator

ako se operator-korisnik i infrastrukturni operator ne dogovore. Infrastrukturni operator nije u poziciji da ocenjuje da li se infrastruktura može replicirati ili ne, već je to posao regulatora koji jedini i može da dođe do relevantnih informacija. Zato ovaj pravilnik mora da se bavi isključivo uslovima za zajednički pristup i kolokaciju, raspoloživošću prostora i elementima ugovora zajedničkog korišćenja i kolokacije, a ne da infrastrukturnog operatora stavlja u rang upravnog organa koji procenjuje ispunjenost zakonskih uslova. Takođe, dodata je reč „kolokacija“ u skladu sa opštim komentarom 2.4.

3.2 Predložemo izmenu člana 3 Nacrta Pravilnika tako da glasi:

„Član 3.

(1) Operator ili treće lice je u obavezi da omogući drugom operatoru, na osnovu zaključenog ugovora i uz naknadu, pristup, kolokaciju i zajedničko korišćenje elemenata svoje elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava i nepokretnosti za čije korišćenje je zasnovano pravo službenosti ili koja je pribavljena u postupku eksproprijacije (u daljem tekstu: zajedničko korišćenje).

(2) Lice iz stava 1 ovog člana je u obavezi da omogući zajedničko korišćenje elemenata elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava ili nepokretnosti rukovodeći se načelom nediskriminacije, odnosno jednakim postupanjem prema svim operatorima.

(3) Ako lice iz stava 1 ovog člana onemogući pristup, kolokaciju i zajedničko korišćenje, ili ako se u zakonskom roku ne dogovori sa operatorom-korisnikom oko uslova pristupa, kolokacije i zajedničkog korišćenja, uključujući i izostanak dogovora u vezi sa naknadom, operator-korisnik može da podnese zahtev Regulatoru za odlučivanje u skladu sa članom 55 ZEK.

(4) Visina naknade za zajedničko korišćenje elemenata elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava ili nepokretnosti se određuje u skladu sa načelima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije, a naročito uzimajući u obzir interese vlasnika, imaoca prava raspolaganja odnosno korišćenja nepokretnosti i interese operatora, kao i javni interes za razvoj tržišta elektronskih komunikacija.

(5) Regulator objavljuje Metodologiju obračuna naknade u skladu sa kriterijumima propisanim stavom 4 ovog člana.“

Obrazloženje: U vezi sa komentarom na član 1, smatramo da infrastrukturni operator ne može da preuzima posao Regulatora i procenjuje ispunjenost zakonskih uslova. Dodatno, predlog Nacrta pravilnika nije usklađen sa temeljnim opredeljenjem Direktive 2014/61 koja predviđa da infrastrukturni operator mora **da udovolji svakom razumnom zahtevu**. To konkretno znači da odbijanje zahteva od strane infrastrukturnog operatora može da bude vezano samo za objektivnu i jasnu nemogućnost omogućavanja pristupa, kolokacije i zajedničkog korišćenja. Na regulatoru je u krajnjoj liniji da proceni da li je odbijanje bilo opravdano i ne. Posebno nije opravdano nametati obavezu operatoru-korisniku da dokazuje da li se pojedina infrastruktura može postaviti alternativnim putem ili ne, jer je poenta ove regulacije u EU okvirima da se obezbedi efikasno i

racionalno korišćenje postojeće infrastrukture i akcentat se upravo stavlja na zajedničkom korišćenju gde god je to moguće, a ne da se uzaludno replicira nova infrastruktura. Na kraju, imajući u vidu i opšti komentar 2.4, predlažemo da RATEL donosi i objavljuje metodologiju formiranja naknada. Smatramo da je to rešenje racionalno i ide u prilog pravnoj predvidivosti, a dodatno može da smanji broj potencijalnih sporova pred RATEL-om. Konsultovati kao primer i član 3 HAKOM Pravilnika.

3.3 Predlažemo brisanje odredbe člana 4 stav 2 tačka 8, kao i dopune stava 1 i 3 istog člana na sledeći način:

„(1) Ugovorom o pristupu, kolokaciji i zajedničkom korišćenju elemenata elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava (u daljem tekstu: ugovor o zajedničkom korišćenju) se bliže uređuju međusobna prava i obaveze ugovornih strana u pogledu pristupa, kolokacije i zajedničkog korišćenja elemenata elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava.“ ...

„(3) Vrste ugovora o pristupu, kolokaciji i zajedničkom korišćenju su:

- (1) ugovor o pristupu, kolokaciji i zajedničkom korišćenju kablovske kanalizacije;*
- (2) ugovor o pristupu, kolokaciji i zajedničkom korišćenju antenskog stuba;*
- (3) ugovor o pristupu, kolokaciji i zajedničkom korišćenju pripadajućih sredstava i opreme.“*

Obrazloženje: Brisanje odredbe člana 4 stav 2 tačka 8) Nacrta pravilnika se predlaže zbog toga što je u članu 4 stav 2 tačka 5) Nacrta pravilnika već predviđeno pitanje naknade za kolokaciju u vidu raspodele troškova. U pogledu ostalih predloženih izmena, videti komentar u 3.1.

3.4 Predlažemo izmene člana 6 Nacrta pravilnika, tako da glasi:

„Član 6.

(1) Korišćenje kablovske kanalizacije na svim nivoima elektronske komunikacione mreže vrši se izborom tehnologija koje omogućavaju efikasno korišćenje slobodnog prostora na ravnopravnoj i zajedničkoj osnovi.

(2) Pod slobodnim prostorom u cevima kablovske kanalizacije podrazumeva se prostor koji nije zauzet kablom, prostor koji je zauzet kablom a kabl nije u upotrebi duže od 120 dana (u daljem tekstu: kabl koji se ne koristi), pod uslovom da navedeni prostor nije predviđen kao neophodan servisni prostor za održavanje postojećih elektronskih komunikacionih kablova i koji se može iskoristiti za postavljanje elektronskih komunikacionih kablova (optičkih ili bakarnih kablova), u skladu sa ovim pravilnikom.

(3) Neophodan servisni prostor za održavanje postojećih kapaciteta kablovske kanalizacije je prostor koji je dovoljan za uvlačenje kabla najvećeg prečnika koji je u eksploataciji, odnosno nosi TK saobraćaj u konkretnom segmentu kablovske kanalizacije, što lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika dokazuju dokumentacijom veze predmetnog kabla sa TK elementom (sistemom prenosa ili komutacionim čvorom).

Obrazloženje: Imajući u vidu da su bakarni kablovi po pravilu oni koji su većeg prečnika (najveći TK59 600x4x0,4-78,7mm), kao i to da je velika većina bakarnih kablova faktički van upotrebe, smatramo da je neophodno posebno adresirati problem servisnog prostora za takve kablove. Bez potrebnih preciziranja, infrastrukturni operator neće imati prepreke da „proglasi“ bakarni kabl kao kabl u upotrebi (iako to faktički nije) i da odredi da je njegov servisni prostor upravo prečnik najvećeg bakarnog kablova, te tako potencijalnog operatora korisnika onemogućiti da ostvari pravo na zajedničko korišćenje, iako su bakarni kablovi definitivno tehnologija koja se napušta (*legacy*) i to u celokupnom delu kanalizacije. Naime, odredba člana 6 Nacrta pravilnika, koji predlaže RATEL, ne pravi razliku između privoda i preostalog dela KK. Upravo u privodima je praksa pokazala da se u njima inače ne nalaze bakarni kablovi velikog prečnika, već optički kablovi. Zato bez dodatnog preciziranja da se radi o rezervaciji u posebnom (posmatranom) segmentu kablovske kanalizacije, servisni prostor bi se „proširio“ na celokupnu kablovsku kanalizaciju, iako se u privodima faktički nema bakarnih kablova.

3.5 Predložemo dodavanje novog člana 9a pre člana 10 Nacrta pravilnika koji uređuje pitanje pristupa podacima, tako da glasi:

„Član 9a

(1) Lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika su dužni da u roku od 3 radna dana od dana prijema pisanog zahteva operatora-korisnika, dostave podatke o trasama kablovske kanalizacije i kablovskih ormara, te podatke o njihovoj zauzetosti, uključujući tu i grafičku dokumentaciju za trasu i alocirane cevi u kanalizaciji.

(2) Lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika, obavezu iz stava 1 ovog člana mogu ispuniti i formiranjem onlajn evidencije kojoj će pravo pristupa imati potencijalni operatori-korisnici.

(3) Lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika, pored obaveze iz stava 1 ovog člana, dužni su da omoguće pristup konkretnoj trasi operatoru-korisniku radi provere stvarnog stanja trase (provera „na licu mesta“), u roku od 3 radna dana od dana prijema pisanog zahteva operatora-korisnika.“

Obrazloženje: Kao što smo detaljno pojasnili u Poglavlju 2.2, po Direktivi 2014/61, ako osnovne informacije o trasi nisu dostupne putem jedinstvene informativne tačke (SIP) trebalo bi obezbediti operatorima da informacije zahtevaju direktno pisanim zahtevom od infrastrukturnog operatora²³, i to tako da se predvide kratki rokovi za omogućavanje pristupa informacijama, a isti dokument omogućava podnosiocima zahteva da im operatori koji poseduju odgovarajuću infrastrukturu omoguće i pregled te infrastrukture „na licu mesta“²⁴. Kako su operatoru-korisniku neophodne prethodne informacije da bi uopšte formulisao zahtev za pristup, zajedničko korišćenje i kolokaciju, mora da poseduje sve relevantne informacije. Pomenuli smo u Poglavlju 2.2. probleme u funkcionisanju, tačnosti i ažurnosti Baze podataka koju je RATEL bio dužan da vodi i u prethodnom periodu, zato je neophodno da postoji dodatni mehanizam koji će infrastrukturnog operatora

²³ Direktiva 2014/61, Recital 22.

²⁴ Direktiva 2014/61, Recital 22, i član 4 stav 5.

obavezati da 1) dostavlja relevantne podatke, 2) istrpi dodatnu proveru preko pregleda „na licu mesta“. Bez dodatnih garancija, ostavlja se velika mogućnost manipulacije infrastrukturnom operatoru, što se u našoj praksi, nažalost pokazalo kao pravilo, a ne izuzetak. Takođe, upućujemo RATEL na član 9 HAKOM Pravilnika, koji upravo reguliše pitanje pristupa relevantnim podacima, a što jeste, u krajnjoj liniji u skladu sa Direktivom 2014/61.

3.6 Predlažemo izmene člana 7 Nacrta pravilnika, tako da glasi:

„Član 7

(1) Slobodan prostor u kablovskoj kanalizaciji može se realizovati proširenjem i dogradnjom postojeće kanalizacije, kao i izvlačenjem kablova koji se ne koriste.

(2) Proširenje i dogradnja postojeće kanalizacije, propisuje se tehničkim uslovima kablovske kanalizacije.

(3) Lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika, su dužna da omoguće operatoru-korisniku proširenje i/ili dogradnju postojeće kanalizacije. Lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika dužna su da u roku od 8 dana od dana prijema zahteva izdaju saglasnost za proširenje i/ili dogradnju postojeće kanalizacije. Ukoliko ne odgovore na zahtev operatora-korisnika ili ga odbiju, Regulator će naložiti licima iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika da omoguće operator-korisniku proširenje i/ili dogradnju postojeće kanalizacije ako su ispunjeni tehnički uslovi iz stava 2 ovog člana.

(4) Ukoliko provera na licu mesta iz člana 9a stav 3 ovog člana pokaže da se u kablovskoj kanalizaciji nalazi kabl koji se ne koristi u smislu definicije iz člana 6 stav 2 ovog Pravilnika, operator-korisnik je ovlašćen da od lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika zahteva uklanjanje kabla koji se ne koristi. Lice iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika je dužno da u roku od 8 dana od dana prijema zahteva odgovori na isti.

(5) Ako lice iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika pozitivno odgovori na zahtev operatora-korisnika iz stava 4 ovog člana, dužno je da taj kabl ukloni u dodatnom roku od 8 dana od dana. Opravdane troškove uklanjanja kabla koji se ne koristi u tom slučaju snosi operator-korisnik.

(6) Ako lice iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika, ne odgovori u roku ili odbije zahtev operatora-korisnika iz stava 4 ovog člana, Regulator će, po zahtevu operatora-korisnika i o trošku lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika, u roku od 15 dana od dana prijema zahteva naložiti uklanjanje kabla koji se ne koristi.“

Obrazloženje: Smatramo da je neophodno propisati proceduru obezbeđivanja slobodnog prostora nadogradnjom postojeće kanalizacije i putem izvlačenja kablova koji se ne koriste. Bez propisane procedure, infrastrukturni operator nema nikakav podsticaj da obezbedi slobodan prostor. Ukazaćemo na neka uporedna rešenja u odnosu na obaveze operatora sa ZTS. Na primer u Velikoj Britaniji „Telekomunikacioni operator koji koriste fizički pristup infrastrukturi da bi mogao da razvije svoju mrežu će se suočiti sa segmentima infrastrukture koju ne može da koristi ili zbog nedostataka same mreže ili zbog nedostatka slobodnog kapaciteta u tom segmentu ... ostajemo stava da bi obaveza operatora sa ZTS ostala nedovoljna osim ako Openreach-u nije naloženo da prilagodi svoju mrežu fizičke

infrastrukture da omogući da bude dostupna za korišćenje u određenim okolnostima"²⁵. Dakle, u Velikoj Britaniji, modifikacije mreže se očekuju od operatora sa ZTS. Što se tiče predloženih izmena u pogledu izvlačenja kabla koji se ne koristi, u nekim jurisdikcijama u kontekstu ispunjenja obaveza operatora sa ZTS, uklanjanje kablova koji se ne koriste predstavljaju čak i direktno ovlašćenje operatora-korisnika, poput Velike Britanije ili Portugalije²⁶, dok se u drugim, poput Španije operator-korisnik obraća sa zahtevom operatoru sa ZTS, a ako on ne odgovori u određenom roku, operator-korisnik može sam da ukloni kablove uz obaveštavanje operatora sa ZTS²⁷. Smatramo da predložena rešenja predstavljaju izbalansiran pristup, koji omogućava operatoru-korisniku da preduzme aktivnosti u cilju oslobađanja kanalizacije, i onemogućava infrastrukturnog operatora da arbitrarno uskraćuje pristup pozivanjem na navodni nedostatak slobodnog prostora. Ako nema dogovora, odnosno dobrovoljnog omogućavanja proširenja kanalizacije i/ili izvlačenja kablova koji se ne koriste, onda bi reagovao RATEL.

3.7 Predložemo izmene člana 10 Nacrta pravilnika, tako da glasi:

„Član 10.

(1) Operator podnosi pisani zahtev za zajedničko korišćenje kablovske kanalizacije licima iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika.

(2) Zahtev iz stava 1. ovog člana obavezno sadrži:

- (1) podatke o tački A (početna tačka) i tački B (krajnja tačka) ili trasi kablovske kanalizacije;*
- (2) vrstu i prečnik kablova koji će biti položen između tačke A i tačke B ili na trasi kablovske kanalizacije;*
- (3) planirani početak i trajanje zajedničkog korišćenja.*

(3) Operator uz zahtev iz stava 2 ovog člana može podneti i tehničko rešenje za pristup, kolokaciju i zajedničko korišćenje, koje sadrži najmanje sledeće podatke:

- (1) tehnički opis rešenja zajedničkog korišćenja;*
- (2) opis stanja kablovske kanalizacije na zahtevanoj trasi;*
- (3) lokaciju svakog pojedinačnog okna;*
- (4) međusobno rastojanje između okna;*
- (5) način i poziciju uvlačenja kabla operatora koji zahteva zajedničko korišćenje u oknima duž cele deonice trase, prema zahtevu tog operatora;*

²⁵ OFCOM, Analiza WLA tržišta: Izjava – Deo 3 regulatorne obaveze koje se tiču pristupa fizičkoj infrastrukturi od 28.03.2018. godine (*Wholesale Local Access Market Review: Statement – Volume 3 Physical infrastructure access remedy of 28 March 2018*), paragraf 2.32, strana 192, dostupno na OFCOM internet stranici putem sledećeg linka: <https://bit.ly/37WLB4m>, pristupljeno dana 18.04.2022. godine, strana 17.

²⁶ Izveštaj WIK Consult: Najbolja praksa za pristup pasivnoj infrastrukturi (*Best Practice for Passive Infrastructure Access*), strana 34, dostupno putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3uSxoxE>, pristupljeno dana 18.04.2022. godine.

²⁷ *Ibid.*

(6) specifikaciju potrebnog materijala i radova ukoliko radove vrši operator kome je podnet zahtev za zajedničko korišćenje.

(4) Lice iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika, kome je podnet zahtev je u obavezi da zahteve za zajedničko korišćenje rešava na transparentan i nediskriminatoran način, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

(5) Ukoliko je zahtev prihvaćen, odgovor na zahtev za zajedničko korišćenje treba da sadrži:

- (1) predlog tehničkih uslova za realizaciju zajedničkog korišćenja ako operator-korisnik nije dao tehničke uslove za realizaciju u skladu sa stavom 3 ovog člana;
- (2) Saglasnost na tehničko rešenje u slučaju iz stava 3 ovog člana;
- (3) troškove realizacije zajedničkog korišćenja;
- (4) planiranu dinamiku za realizaciju zajedničkog korišćenja;
- (5) postupak vršenja nadzora tokom realizacije;
- (6) dalji postupak pregovaranja o zaključenju ugovora o zajedničkom korišćenju.

(6) Operator koji je zahtevao zajedničko korišćenje je dužan da se izjasni o predlogu tehničkih uslova za zajedničko korišćenje, u roku od tri radna dana od dana prijema odgovora na zahtev, u slučaju iz stava 5 tačka 1) ovog člana, a u slučaju da to ne učini u predviđenom roku, smatraće se da je prihvatio predlog tehničkih uslova.

(7) Ako se lice iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika ne izjasni o tehničkom rešenju operatora-korisnika, smatraće se da je dao saglasnost na tehničko rešenje.

(8) Operator koji je zahtevao zajedničko korišćenje koji odbije predlog tehničkih uslova iz stava 6 ovog člana, odnosno Lice iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika koje odbije predlog tehničkih uslova kome su ti uslovi podneti u skladu sa stavom 3 ovog člana, dužni su da obrazlože razloge odbijanja i nalože odgovarajuće izmene, u kom slučaju će druga strana biti dužna da implementira te izmene. Ako strane ne mogu da se usaglase o tehničkim uslovima, ovlašćene su da zahtevaju od Regulatora da odredi tehničke uslove, na način i u rokovima propisanim relevantnim odredbama ZEK-a.

(9) Operator je dužan da, ako su ispunjeni uslovi propisani ovim pravilnikom, u roku od 60 dana od dana prijema zahteva za zajedničko korišćenje zaključi ugovor o zajedničkom korišćenju kojim se bliže uređuju predmet ugovora, međusobna prava i obaveze u pogledu pristupa, kolokacije i zajedničkog korišćenja, uključujući i raspodelu troškova u skladu sa članom 3 st. 4 i 5 ovog Pravilnika.

(10) Ako između operatora postoji već zaključen ugovor o zajedničkom korišćenju kablovske kanalizacije i zahtev za zajedničko korišćenje se odnosi na dodatne kapacitete, rok za zaključenje aneksa ugovora ne može biti duži od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Obrazloženje: Smatramo da je predlog člana 10 Nacrta pravilnika formulisan tako da favorizuje lice kojem se upućuje zahtev za zajedničko korišćenje, i otežava pristup alternativnim operatorima.

Poenta ovog Pravilnika (barem ako je cilj da adekvatno implementira EU regulatorni okvir), upravo suprotna – da se omogući zajedničko korišćenje i olakša pristup alternativnim operatorima. U tom smislu, predložili smo izmene koje bi uklonila odredbe koje diskriminišu podnosioca zahteva za zajedničko korišćenje, i obezbedile neophodni balans. Takođe videti i komentare u okviru Poglavlja 2.1, kao i HAKOM Pravilnik, čl. 10 i 11.

3.8 Predlažemo brisanje člana 11 Nacrta pravilnika, koje bi bile posledica usvajanja našeg predloga izmena člana 10.

3.9 Predlažemo izmenu odredaba člana 13 stav 3 tako da glasi:

„(3) Ukoliko je za realizaciju tehničkih uslova potrebno izvlačenje kabla koji se ne koristi, te ukoliko se operator koji je podneo zahtev polaže nove cevi koje bi ostale u vlasništvu lica iz člana 3 stav 1 ovog Pravilnika, ima pravo na refundaciju tog troška od tog lica.“

Obrazloženje: U ovoj odredbi, Nacrt pravilnika nije predvideo situaciju u kojoj operator koji zahteva zajedničko korišćenje polaže nove cevi o svom trošku, a koje bi ostale u vlasništvu drugog operatora, nakon isteka aranžmana koji se tiče zajedničkog korišćenja, pa su predložene izmene usmerene na to da taj nedostatak dopune.

3.10 Predlažemo dopunu člana 14 Nacrta pravilnika, tako da se doda stav 3a koji glasi: „(3a) Odredbe ovog člana se odnose i na druge nosače antena i telekomunikacione opreme koji nisu antenski stubovi, ali ostvaruju istu svrhu (poput betonskih stubova, bandera i sl.)“

Obrazloženje: Smatramo da bi obaveze koje se tiču zajedničkog korišćenja antenskih stubova morale proširiti i na nosače koji u tehničkom smislu nisu antenski stubovi ali ostvaruju istu funkciju u kontekstu zajedničkog korišćenja. U tom smislu smo dali predlog dopune ovog člana.

3.11 Predlažemo brisanje odredbe člana 14 stav 1 tačka 7) i člana 17 stav 2 tačka 3) Nacrta pravilnika, iz razloga koji su pojašnjeni u Poglavlju 2.1 ovog dokumenta.

3.12 Predlažemo dopunu člana 19 Nacrta pravilnika, dodavanjem novog stava 4a) koji glasi: „(4a) Regulator je dužan da u roku od 3 meseca od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika donese i objavi metodologiju iz člana 3 stav 5 ovog Pravilnika.“

Obrazloženje: Dodavanje prelazne odredbe bi bilo posledica usvajanja predloga koji se odnosi na izmene člana 3 Nacrta pravilnika.

Za dodatne informacije Vam stojimo na raspolaganju, i više smo nego zainteresovani da učestvujemo na dodatnim konsultacijama u okviru procesa donošenja ovog važnog podzakonskog akta.

Za Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže (SBB)

Milija Zeković, direktor

